

**Методи
Манев**

**КОРЕНИ НА
ЖИВОТОТ,
КОРЕНИ НА
СМРТТА**

Методи Манев/ Корени на животот, корени на смирта

МЕТОДИ
МАНЕВ

КОРЕНИ
НА ЖИВОТОТ,
КОРЕНИ
НА СМРТТА

АНУКН
2004

Едиција Современ македонски роман

МЕТОДИ МАНЕВ

КОРЕНИ НА ЖИВОТОТ, КОРЕНИ НА СМРТТА

ДНУКИ
2004

CIP- Каталогизација и публикација во Народна и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски" Скопје

821 163.3.-31

МАНЕВ, Методи

Корени на животот, корени на смртта/ Методи Манев.- Свети Николе: Друштво за наука, уметност и културна иницијатива, 2004 , 291 стр.- 20 цм.- (Библиотека Современ македонски роман);-Авторот и јунакот пред лавиринтите на романот/ Науме Радически: стр. 256-259.- Сложена и динамична композициска структура/ Ранко Младеноски: стр. 260-277;- Значајно романескно остварување/ М-р Виолета Мартиновска:278-287;

Методи Манев(библиографија): стр. 288- 291,

ISBN 9989- 923-07-8

Ранко Младеноски

Сложена и динамична композициска структура

*(Кон романоџи „Корени на живоџиџи, корени на смрџиџи“
на Метџоди Манев)*

1. Воведни белешки; 2. Наративни програми; 3. Автобиографски сегменти; 4. Ликови/ Активности; 5. Војната/ Злото; 6. Љубов/ Смрт; 7. Променлив сегмент - динамичност; 8. Хроноџи: Анза - Пасквелиџа - Кукулино; 9. Резиме - заклучни созледи.

1. Воведни белешки

Литератот Методи Манев во 2003 година се појави на македонската книжевна сцена со уште еден роман - „Корени на животот, корени на смртта“ - во издание на Друштвото за наука, уметност и културна иницијатива од Свети Николе. Во воведната глава експлицитно се наведуваат основните насоки по кои натаму ќе се движи романескната дискурсна структура: „Роман за живоџиџи и смрџиџи, за љубовџиџа и омразџиџа, за радосџиџа и тлгжџиџа, за надежџиџе и измамаџиџа. Роман за сџиџе мои болки и тлмнинаџиџа на секавањеџиџо, расџинаџиџа по желбаџиџа да оџкријам кој сум, шџиџо сум и од каде сум...“.

Романот уште од старт, значи, нема амбиција да открива нови теми и нив да ги обработува. Напротив, намерата на авторот е да се направи обид за дорасветлување на, веројатно, најстарата човекова преокупација - како и каде да се бара смислата на човековиот живот и по кои патишта треба да чекори човекот во вечната потрага по себеси.

Воопшто не е случајно што стожерната наративна програма во романот е „преземена“ од ракопис најден во стар ковчег. Ваквата изворност на основната раскажувачка структура ја имплицира мистичноста, таинственоста, го имплицира митскиот белег на прастарата тема за смислата на човековото

постоење. Безмалку сета дејствителност на ликовите во овој роман е концентрирана кон откривањето на непознатото, кон расветлувањето на темнината, кон растајнувањето на таинственото. И проксемичките кодови, исто така, се обвинени со мистичноста, со митското. Хронотопот Амзабегово во романот функционира како митски простор, како сцена за изведување на ритуалите на животот. Значи, во основа, енергијата на наративната структура во најновиот роман на Манев е насочена кон демистифицирање на мистичноста на човековиот живот, но и на смртта како неизбежен составен дел од истиот тој живот.

Особеност на овој роман е и тоа што во неговата структура се испреплетуваат, но и се надополнуваат меѓусебно реалистичното, фантастичното, гротескното и алегоричното. Реалистичното за Манев е само појдовна точка од која ќе се тргне и од која понатаму ќе се доразвива приказната, ќе се градат необични гротескни и алегориски слики. Како, на пример, доаѓањето на Дон Кихот и Санчо Панса во Амзабегово. Неопходни му се ваквите постапки на авторот на овој роман за да ја потенцира глобалната идејна нишка на текстот - заблуденоста на трагачите по вистината и трансформацијата на правдата во кривда. Борбата за правда и за праведност е идентична со бесмислената и налудничавата борба на Дон Кихот против ветерните мелници.

2. Наративни програми

Предикативноста во романот „Корени на животот, корени на смртта“ е хронолошка. Дискурсот не е конструиран во еден вообичаен последователен временски тек, туку е изграден со неколку наративни програми кои на крајот се слеваат во една точка во која е концентриран еден дефинитивен и кристално јасен семантички дериват. Наративните програми течат паралелно една по друга со прекинувања на нивниот дискурс. Крајот е почеток, а почетокот е крај на романот. Ваквото кружно движење на раскажувачките структурни елементи во романот го

симболизира (или имплицира) добропознатиот митски круг на природниот животен циклус - со почетокот на зимата природата замира, но со почетокот на пролетта нејзиниот живот повторно се раѓа, таа повторно оживува. Така е и во овој литературен текст на Манев. Само неколку минути пред да се самоубие, на јунакот на овој роман му се раѓа син. Еден круг на животот (но и на смртта) се затвора за да почне веднаш одот по патеката на друг круг. И сè така до бескрај ќе се среќаваат животот и смртта во онаа точка во која ќе мора да се разделат и да тргнат во спротивни насоки за да се сретнат повторно и да го затворат новиот круг.

Романот се состои од вкупно седум одделни наративни програми. Првата наративна програма е воведната глава која ни го предочува ракописот, односно изворот на базната раскажувачка структура на романот. Втората наративна програма го опфаќа патот на главниот јунак од болницата (лазаретот) до Амзабегово. Третата наративна програма ги бележи случувањата по пристигнувањето на јунакот во Амзабегово. Раскажувачките единици кои се изградени со помош на голем број биографски елементи на авторот на овој роман ја сочинуваат четвртата наративна програма. Петтата наративна програма е замислена како хроника на историски настани, но и на настани кои се значајни за личниот живот на авторот Манев, а кои се случуваат паралелно со дејствителноста во романот. Неколку издвоени приказни насловени со „Интермецо“ се структурните елементи на шестата наративна програма и, конечно, двете песни сместени во рамките на романот ја сочинуваат седмата наративна програма. Се разбира, ваквата поделба на наративните програми е условна и нивните граници се мошне флуидни, зашто многу често дејствителноста преминува од една во друга наративна програма. Меѓутоа, поставеноста на нарацијата, нејзиното основно семантичко јадро, како и посебната графичка изразност на секоја од овие единици, допуштаат да се изврши ваква (условна!) поделба на наративните програми.

Особеност на овие структурни единици на романот е тоа што сите нив ги врзува една нишка, а тоа е главниот јунак во романот - Илија Митев. Втората и третата наративна програма се, всушност, приказни за неговиот живот, за неговите патила во војната и за неговата упорност во напорите за себенаоѓање по доаѓањето во Амзабегово. Втората наративна програма започнува со неговото будење во болницата некаде на тлото од бившите ју-простори каде се водеше жестока војна, а третата наративна програма започнува со доаѓањето во Амзабегово и неговото останување во селото. И двете приказни течат паралелно со прекини. Всушност, крајот на втората наративна програма е почеток на третата наративна програма.

Сегментите на хрониката во романот имаат функција да ја засилат реалистичноста на раскажувањето, да ја истакнат убедливоста во вистинитоста за тезата којашто тука се промовира. Овие историски (и лични, интимни) факти ги балансираат честите динамични преминувања од реалистичното во фантастичното. Со нив, со оваа хронологија на историските збиднувања, се создава неопходниот терен на реалното (или реалистичното) без чија основа понатаму не би можеле да се изведуваат веќе споменатите дигресији во полето на фантастиката. Значи, функцијата на петтата наративна програма (хрониката) е да ја обезбеди кохерентноста на целокупната наративна структура. Се разбира дека реалистичните елементи се присутни во сите наративни програми, но хрониката ја има задачата да го потенцира, да го акцентира елементот на реалистичност и веродостојност во раскажувањето. Тоа е една реторичка замка со која авторот сака да го убеди читателот дека сè што ќе се прочита во овој роман не е ништо друго освен гола вистина.

Неколку посебни раскажувачки единици во овој роман се насловени со „Интермецо“. Станува збор за приказни кои ја надополнуваат семантиката на основната наративна структура. Доминанти во овие делови се смртта, злото, невозвратената љубов, тагата, болката. Сè се тоа елементи за кои може да се каже дека се доминанти и на целокупната раскажувачка конструк-

ција на романот којшто е замислен како мозаик од неколку наративни сегменти со чија помош се добива основната семантичка слика на која се оцртуваат и се препознаваат фундаменталните елементи - животот, смртта, злото, болката. Сè во овој роман е подредено во функција на разработка на четирите основни структурни делови.

И двете песни кои се составен дел од романот ја имаат истата функција. Да ја потенцираат болката од изгубената среќа и да ја истакнат заблудата, донкихотштината на усилбите за праведност, на борбата за правда. Категориите *несреќа* и *неправда* се составни делови на животот, на смртта, на злото, на болката.

3. Автобиографски сегменти

Четвртата наративна програма во „Корени на животот, корени на смртта“ е конструирана со огромен фонд раскажувачки единици кои се составен дел на биографијата на авторот на романот. Методи Манев се јавува како еден од ликовите (актантите) чија дејствителност се испреплетува со дејствителноста на главниот јунак - Илија Митев. Целокупната енергија на автобиографскиот лик е трансформирана, преобразена во борба за правда, во обид на злото да му се застане на патот. Злото е инкорпорирано во ликот на Богоја Петров. Основните семи на овој лик се: злобен, моќник, насилник, крадец, лажго, пратеник итн. Манев е опседнат со неправдата (злото) која (кое) доаѓа од ваквите категории кои му се својствени на ликот Богоја Петров и се зафаќа да ја истера правдата на виделина. Една од многубројните жртви на Богоја Петров е и Лиме Наневски, пријател и другар на Манев уште од детството. Лиме умира во болница под чудни и неразјаснети околности, а сите сознанија водат кон тоа дека убиецот на Лиме е пратеникот Богоја Петров. Од таа точка на дејствителноста, ликот на Методи Манев ќе влезе во лавиринтот на неправдата. Немоќта пред судовите, пред таканаречените институции на системот да ја докаже вината на Богоја

Петров, но и поткупливоста, подмитливоста на судиите, ќе го доведе Манев до тој степен самиот да си ја напише строгата пресуда кон себе, а единствената негова вина е што бил многу наивен и што се борел за правдата. Сепак, на крајот, Богоја Петров ќе ја добие заслужената казна за сите свои недела, но тоа ќе се случи независно од предикативноста на актантот Манев.

Актанцијалниот модел на вака поставената наративна секвенца покажува извесни аномалии. Предикативноста на субјектот Методи Манев е насочена кон уништување на злото олицетворено во објектот Богоја Петров. Субјектот Манев во текот на нарацијата има и неколку помошници. Негов главен противник се деформациите на општествениот систем во целина, а најконкретно деформациите во судскиот систем. Со оглед на фактот дека субјектот Манев по секоја цена има намера да го уништи злото на објектот Петров, би се очекувало на крајот или злото на објектот да биде уништено од предикативноста на субјектот или, пак, злото на објектот да го уништи субјектот, со оглед на тоа што главната борба се води меѓу дејствителноста на овие два актанта. Меѓутоа, на крајот се случува еден неочекуван пресврт во раскажувачката структура. Во моментот кога субјектот Манев е ставен во крајно пасивна улога поради последователните неуспеси на неговата дејствителност, се појавува главниот јунак Илија Митев кој ја презема и ја извршува предикативноста што му е „ветена“ и што му припаѓа на субјектот Манев. Ваквата аномалија во актанцијалниот модел, значи, има функција да го стави во преден план мотивот на изненадувањето, мотивот на вршење неочекувано дејство. Семантичката структура на вака поставениот актанцијален модел е повеќе од јасна - злото кога тогаш ќе си го добие заслуженото, правдата на кој и да е начин на крајот секогаш е победник над неправдата.

Зошто автобиографски лик во романот „Корени на животот, корени на смртта“? Која е неговата функција? Зарем не можел авторот Методи Манев да исконструира, да изгради друг лик со друго име и презиме кој ќе ги има истите особености и

истите предикативни перформанси и кој немаше да биде автобиографски? Сметаме дека одговорот на ова прашање лежи во интенцијата на Методи Манев да биде до крај убедлив во „автентичноста“ и вистинитоста на фундаменталните семантички кодови коишто ги носи овој роман. Едноставно, авторот ни го кажува следново: *„Вистина е, јас бев таму и видов дека тоа токму така се случи. Вие мора да верувате дека е тоа така и дека е тоа вистина“*.¹ Автобиографските сегменти во овој роман, исто така, се поставени во функција да го дорасветлат ликот на главниот јунак - Илија Митев. Вербалните предикати на ликот Методи Манев често се ставаат во функција да нудат, на експлицитен начин, семи за ликот на Илија Митев. Од друга страна, во многу наративни искази и дејствителноста на ликот Методи Манев се поставува на тој начин што го надополнува ликот на Илија Митев. Тоа значи дека една од функциите на автобиографскиот лик во овој роман е да го интегрира ликот на главниот јунак со што поубедлива постапка.

4. Ликови/ Акџанџи

„Корени на животот, корени на смртта“ е роман на дејства, роман на предикати. Описите во него се сведени на минимум, а и оние што таму фигурираат немаат некоја значајна функција, ами се ставени во улога на детаљ. Значи, во овој роман доминираат таканаречените процесуални наративни искази, односно актанџијалните функции. Ликовите во овој роман се подвижни, тие имаат висок степен на предикативност, а

---

¹ На ваквата теза, се разбира, може да ѝ се накалемат безброј забелешки. На пример, ирелевантноста на прашањето дали некој лик е или не е автобиографски. Таквото прашање излегува, на некој начин, од рамките на разгледувањето на основната структура на текстот. Меѓутоа, цениме дека има многу елементи со кои авторот упорно инсистира на веродостојноста и на вистинитоста на предикативната структура на романот. Токму затоа го потенцираме овој факт кој е еден од значајните елементи со кои се потврдува таквата упорност на Методи Манев и како автор и како лик во романот.

портретот воопшто не фигурира во раскажувачката структура. Би можеле, значи, да кажеме дека станува збор за ликови кои максимално дејствуваат, односно за актанти во вистинската смисла на зборот.

Романот е богат со ликови/ актанти. Во неговата наративна структура се јавуваат многу ликови/ актанти чија функција е да ја засилат динамиката на раскажувањето. Од таа богата лепеза на ликови издвојуваме само неколку за да покажеме на кој начин Манев во овој роман ги конструира своите дејствувачи.

Како што веќе потенциравме, главниот јунак во овој роман е Илија Митев. Тој е војник во граѓанската војна во 90-тите години на поранешните ју-простори. Во една експлозија е тешко ранет, едвај останува жив и го губи помнењето. Тој дури и самиот за себе не може да каже кој е. Не се сеќава на ништо од минатото во неговиот живот. По многу перипетии, откако ќе го избегне масакрот во болницата, доаѓа во светиниколското село Амзабегово и таму останува до крајот. Интересен е ликот на главниот јунак поради честите динамични трансформации што ги доживува во текот на наративниот дискурс. Како ранет војник, откако ќе му ги извадат завоите од главата, сестрата ќе му го даде името Павел, за малку потоа преостанатите ранети војници во лазаретот да го именуваат како Иван Грозни поради длабоките лузни на лицето од експлозијата. Откако ќе стигне во Амзабегово ќе го наречат Ване, но селаните долго време ќе го викаат по неговиот прекар - Немиот. На крајот неговото име ќе се сведе на неговиот вистински идентитет - Илија Митев. Ваквата честа деноминација и реноминација на ликот има две важни функции. Прво, да ја потенцира душевната состојба на ликот кој го загубил помнењето, кој не се сеќава на минатото и кој не го знае дури ни сопствениот идентитет. Второ, да потсетува постојано во текот на наративната структура за основната идејна нишка на раскажувањето од целиот роман, а тоа е, како што веќе забележавме, вечната потрага на човекот по себеси. Тоа значи дека наративната програма која е составена од предикативноста на ликот Илија Митев се јавува во функција на макета

на целиот роман, или пак „мини-нарација која е резиме на нарацијата во која се содржи“, како што го дефинира тоа Мајкл Рајфатер.²

Ликот на Илија Митев, исто така, е носител на нарацијата во двете наративни програми кои се „резервирани“ за него. Тој се јавува како наратор, како раскажувач на дејствието. Раскажувањето е во прво лице еднина што значи отсуство на омнисцентноста. Не е случајно тоа што раскажувачкиот дискурс во двете наративни програми е организиран на ваков начин. Илија Митев како лик-наратор не би можел да ја земе улогата на сезначки раскажувач, зашто една од неговите најзначајни семи кажува дека тој го изгубил помнењето и дека не знае кој е. Во таква ситуација сосема нормално е нарацијата да се организира со лик-раскажувач во прво лице еднина, со раскажувачки дискурс во кој ќе доминира субјективноста на нараторот.

Ликот на Богоја Петров е изграден врз принципот на неговата предикативност, но овде се забележува и градење на ликот со помош на вербалните предикати. Дејствителноста на Богоја Петров ја покажува неговата злоба, неговата расипаност, неговата склоност кон насилство, неговата желба да се збогати на нечесен начин, но тоа го потврдуваат и исказите, кажувањата за него. И кај овој лик се среќаваме со реноминација. Богоја Петров во времето на социјализмот го именувале како Провокатор, а во едно „интермецо“ во романот е деноминиран како Човекот на Злото. Него уште го викаат и Грабислав. Станува збор за мотивирано име, име кое ја зема улогата на кондензат на наративната програма. Деноминацијата (или реноминацијата) Грабислав уште од старт би имплицирала алчност, стврност, нечесност и слично, што подоцнежната нарација тоа и го потврдува како вистина.

Ликот Богоја Петров е лик-опонент на ликот Методи Манев. Богоја Петров е нечесен, измамник, насилник, крадец,

---

² Цитирано според: Венко Андоновски, Структурата на македонскиот реалистичен роман, Детска радост, Скопје, 1997, стр. 249.

среброљубец. Неправдата и неправедноста се двете основни особини на овој лик. За разлика од него, предикативноста на Методи Манев е насочена кон чесност, праведност, помагање на оние што се во неволја итн. Во рамките на наративната структура, овие два лика се зависни еден од друг. Дејствителноста на едниот најчесто е предизвикана (реакција) од дејствителноста на другиот лик (акција). Тие два лика функционираат како бинарните опозиции: светлина - темнина, ден - ноќ, добро - зло.

Белокосиот Старец е флуиден лик. Во рамките на актанцијалниот модел овој лик е поставен во функција на помошник на субјектот Илија Митев кој е предодреден да ја задоволи правдата со тоа што ќе го убие Богоја Петров. Белокосиот Старец е, всушност, сенката на таткото од девојчето кое е силувано од страна на Богоја Петров и кое потоа ќе се самоубие скокајќи од мост во река. Потоа се самоубива и таткото кој подоцна ќе се појави во улогата на Белокосиот Старец и постојано ќе го следи Илија Митев во неговото патешествие до Амзабегово. Ќе му помага во секоја незавидна ситуација. Целта на субјектот Илија Митев и на помошникот Белокосиот Старец е единствена - да се задоволи правдата, да се убие Богоја Петров. Белокосиот Старец ја има улогата на „добриот ангел“ за Илија Митев.

Лиме Наневски е лик идентичен со ликот на Белокосиот Старец. Ликот на Лиме се полни со значенски единици во негово отсуство (тој е мртов), што значи дека тој лик се интегрира со вербални предикати. Овој лик се јавува како сенка на совеста на Методи Манев. Неговата трагична и неразјаснета смрт е појдовната точка на целокупната нарација во романот. Околу овој лик се плетат приказни дека станал од мртвите и дека се шета покрај реката во Амзабегово, зашто душата нема да му се смири сè додека не биде казнет виновникот за неговата прерана смрт. Ваквите наративни сегменти ја потврдуваат тезата дека станува збор за лик-сенка кој има функција да ја симболизира совеста кај другите ликови, а особено кај ликот на Методи Манев.

Вера е жена на Ване Немиот и сестра на Илија Митев. Крајот на нарацијата покажува дека Ване Немиот и Илија Митев се два лика, но една иста личност. Или, кажано со речникот на наратологијата - еден ист актер ги игра улогите на двата лика. Ване Немиот е, всушност, Илија Митев. Вера му е и сестра и жена на Илија Митев. Детето што Вера го носи во својата утроба е син, но истовремено и внук на Илија Митев. Ваквиот мотив на препознавање меѓу брат и сестра е познат и во нашиот фолклор, а во романот ја има функцијата да ја покаже сета суровост и сета непредвидливост на животот.

Уште многу други ликови се дел од раскажувачката структура на овој најнов роман на Манев. Сите тие само ги дополнуваат особеностите на другите ликови. Такви се, на пример, ликовите на: Зоран, правникот кој е десна рака на Манев; Ацо, полицаец и другар од детството на Манев; мајка Софија и татко Блажо, вторите родители на Ване, односно на Илија Митев; Дон Кихот и Санчо Панса коишто се јавуваат за да ја посочат залудноста на борбата за правда; Љатиф Арифи, Албанецот и терористот од тетовското село Порој кој е носител на мотивот препознавање. Тој во Ване Немиот ќе го препознае Илија Митев.

5. Војнаџа/ Злоџа

Во преден план на структурата во овој роман на Манев е злото, односно борбата против него. Општо земено, како најтипично олицетворение на злото се јавува војната. Така е и во најновиот роман на Манев. Воените дејствија за време на распаѓањето на поранешната Југославија и воените терористички активности во Македонија заземаат значаен дел во раскажувачката структура на „Корени на животот, корени на смртта“. Главниот јунак е директен учесник во првата (на поранешните ју-простори) и индиректно инволвиран во втората војна (на македонско тло). Неговата нарација (на Илија Митев) е обременета со воени страдања, со убиства, со масакри, со силувања, со фрлање дете од камион кое се распаѓа на асфалтот и со многу

други слични ужаси. Сликата на воените злосторства, сликата на бескрајното зло во војната, подоцна се пренесува во една модифицирана форма и во преостанатите наративни програми. Во нив олицетворение на злото е Богоја Петров. Ваквата паралела извршена во длабинската структура на текстот има функција да го подготви теренот за да се отвори вентил со чија помош ќе се оправда убиството на Богоја Петров на крајот од романот.

Војната е таа којашто му го одзема помнењето на главниот лик, Илија Митев. Таа (војната) го принудува да живее во немоност кај своите поранешни соседи кои ја преземаат улогата на негови родители. Војната индиректно му „мести ситуација“ во која Илија Митев ќе се огреши со инцест. Војната во романот, всушност, е актант - противник на Илија Митев. Таа оставила длабоки траги во неговата душа, но и на неговото тело, зашто може да се рече дека грдата слика на војната се инкорпорирала во грдото осакатено лице на Илија Митев кого ранетите од лазаретот го нарекуваат (со право како што вели кога и самиот ќе се види во огледало) Иван Грозни. Ликот на војната, односно ликот на злото, симболизиран во грдоста на лицето на Илија Митев, на крајот ќе го уништи злото во Богоја Петров. Со ликот на злото против злото.

6. Љубов/ Смрт

Четири љубовни приказни во романот завршуваат со смрт. Медицинската сестра Тања ќе се вљуби во Павел (Илија Митев). И тој ќе се вљуби во неа. Тања ќе биде убиена при бегството од лазаретот. Американката Ненси Мелон ќе дојде во Амзабегово и во неа ќе се вљуби момчето Влатко. Поради невозвратената љубов, момчето Влатко ќе се обеси на дрво покрај гробиштата. Илија Митев е вљубен во девојката Јана која ќе биде силувана од Богоја Петров. Истата ноќ кога била силувана ќе се самоубие фрлајќи се од мост во река. Илија Митев ќе се вљуби во Вера. И таа ќе се вљуби во него и ќе се венчаат. Откако Илија Митев (Ване Немиот) ќе го дознае својот вистински

идентитет, односно откако ќе дознае дека Вера му е сестра, ќе се самоубие, но пред тоа ќе го застрела со пиштол Богоја Петров.

Вака поставената дејствителност во романот би го имплицирала заклучокот дека љубовта носи смрт. Зошто е тоа така и дали е тоа навистина така?

Насловот на романот е „Корени на животот, корени на смртта“. Доколку, врз основа на емпиријата, категоријата љубов ја изедначиме со категоријата живот, тогаш насловот би гласел „Корени на љубовта, корени на смртта“. Врз основа на четирите приказни во кои љубовта завршува со смрт на еден лик, би можеле да го изведеме заклучокот дека (ако ништо повеќе, барем) се преплетуваат корените на љубовта и корените на смртта. Можеме ли да поставиме едно антилогично равенство меѓу љубовта и смртта? Да, доколку ја „подметнеме“ тезата дека љубовта носи смрт тогаш кога во неа ќе се инволвира злото. Злото, како што веќе заклучивме, е доминанта во најновиот роман на Манев. Тоа би значело дека ги имаме сите елементи кои би допуштиле да се изедначат љубовта и смртта. Дали во сите четири приказни е инволвирано злото кое дури и од љубовта раѓа смрт?

Медицинската сестра Тања работи во лазаретот и ги негува ранетите војници. Таа ги санира последиците од злото. Таа бега со Павел кого го сака и при тоа бегство ќе биде застрелана (од „злото“). Значи, меѓу Павел и Тања и нивната љубов се вмешува злото.

Момчето Влатко ќе ѝ ја напише најубавата песна на Американката Ненси Мелон. Со нестрпливост ќе отрча да ѝ ја прочита. Ја наоѓа Ненси Мелон во преградка на друг маж кој ја изневерува својата жена со Американката. Рафинираната етика вели дека неверството е грев, а гревот носи зло. Значи, злото се јавува и меѓу љубовта на момчето Влатко и Американката Ненси. Љубовта на Влатко кон Ненси го носи него во смрт.

Илија Митев се вљубува во Јана и заминува од селото. Во меѓувреме Богоја Петров (олицетворение на злото!) ја силува (врши зло-дело!) Јана која потоа се самоубива. Меѓу љубовта на

Јана и љубовта на Илија застанува злото, а приказната завршува со смрт на Јана.

Ване Немиот (Илија Митев) го губи помнењето во војната (злото) и со избличено лице од експлозија доаѓа во Амзабегово. Не ја препознава својата сестра Вера и таа не го препознава него и влегуваат во брак, а Вера останува бремена. Војната (=злото) е причина за гревот на братот и сестрата и кога Илија Митев дознава за тој грев (кога си го враќа идентитетот што му го одзела војната), се самоубива.

Очигледно е дека знакот на еднаквост меѓу љубовта и смртта може да се постави. Тоа би можело да се објасни со тезата поставена во воведот на романот: „*Откриј дека и смртта е начин на животи. Животот, значи, продолжува*“. Значи, љубовта дури и кога носи смрт е начин на живот и животот продолжува. Бременоста на Вера и новороденчето пред смртта на Илија Митев е доволен аргумент за тоа. Животот продолжува.

7. Променлив сетинг - динамичност

Процесуалните наративни искази, како што веќе беше потенцирано, се доминантни во романот, а тоа значи дека неговата конструкција се карактеризира со еден мошне динамичен наративен тек. Во таа динамичност на раскажувачката структура се вклопува и брзата промена на просторот (сетинг) во кој се случуваат дејствата. Проксемичките кодови се менуваат со голема брзина што секако придонесува за динамичноста на наративот. Ваквата констатација особено се однесува за наративните програми (втората и третата, според нашата условна класификација на наративните програми во романот) во кои раскажувањето го води Илија Митев и во кои тој е главниот актант во дејствителноста. Се менуваат и се минуваат планини, села, градови, се преспира во колиба или во некоја раскошна кука, на дожд и студ или пак во некој удобен кревет. Динамичната промена на просторните слики ѝ дава интензитет на предикативноста во наративната структура.

8. Хронотоп: Анза - Пасквелија - Кукулино

Голем дел од дејствителноста на наративната програма во која доминираат автобиографските елементи и на наративната програма во која Илија Митев го раскажува својот живот по доаѓањето во селото, се одвива во Амзабегово, или како што често авторот знае да го нарече едноставно - Анза. Станува збор за временско и просторно врамување на предикативноста, а литературната теорија за временско-просторната поврзаност го нуди терминот хронотоп.

„Сѐ што се случува во книжевното дело се одвива во рамките на просторот и времето. Секоја претстава за времето се слева со претставата за просторот и претставува суштинско единство кое во литературата се разгледува заедно“, појаснува Мојсиева - Гушева во нејзиниот труд за творештвото на Живко Чинго со забелешката дека хронотопот претставува една од најкорисните теориски бази при истражувањето на внатрешните законитости на уметничкото обликување.³ Анза, всушност, е имагинарниот свет во еден добар дел од творештвото на Методи Манев.

Вакви слични простори не се непознати во македонското литературно творештво. Добропознатата Пасквелија на Живко Чинго е фиктивен простор, сетинг којшто е продукт на писателовата имажинација. Хронотопот Пасквелија безмалку се среќава во сите дела на Чинго. Во тој ограничен простор се случуваат дејствата, настаните. Во тој пасквелски сетинг ги среќаваме ликовите на Чинго. За нив тој простор има сакрален белег, тоа е светост за жителите на Пасквелија.

И во творештвото на Славко Јаневски се среќаваме со слична просторно-временска рамка. Јаневски создаде цел циклус романи за неговото Кукулино. Исто како Пасквелија, и Куку-

---

³ Јасмина Мојсиева - Гушева, Чинговата апартна поетика, Институт за македонска литература, Скопје, 2001 година, стр. 51.

лино е сакрален сетинг. Многупати досега се пишувало за тоа дека во романите на Јаневски Кукулино е стожерот, центарот на светот. Тоа е митски простор во којшто животот се одвива според цикличното живеење и умирање на природата. Тоа е еден мал универзум во кој е добро познат и во кој добро функционира редот на нештата. Секое мало нарушување на тој ред доведува до хаос, до апокалиптични настани.

Хронотопот Анза на Методи Манев е исто така иминарен простор со изразен митски код.⁴ Во него се случуваат сите значајни настани. Таму почнуваат проблемите, но таму и го доживуваат својот епилог истите тие проблеми. Во романот „Корени на животот, корени на смртта“ соочувањата на ликот на Манев со Богоја Петров најчесто се случуваат во Анза. Во тој простор (конкретно - пред продавничката каде луѓето навечер се одмораат и муабетат) доаѓаат отворените закани од Богоја Петров кон Манев. На истото место Богоја Петров ќе биде убиен од страна на Илија Митев. Сè почнува и сè завршува во Анза. Тоа би значело дека Анза е почеток и крај, алфа и омега на животот.

Во овој роман на Манев е потенцирана идентичноста на Анза со мајката Геа. Се препознава низ страниците на наративната структура антејството на Анза. Онака како што Антеј слегува на земјата за да добие сила и потоа пак се издигнува кон небото, така и Манев често навраќа во Анза за да собере сила, за да се смири од притисоците и тешкотиите кои го мачат во „надворешниот свет“. Анза има моќ да лекува, да ја враќа силата. Тоа е прибежиште за миговите на немоќ. Тој иминарен сетинг ја добива семата која го полни неговото семантичко јадро со сакралност. Како што Кукулино е центар на светот за неговите

---

⁴ Во непознатите обиди да се дешифрираат хронотопите, односно да се најде нивни еквивалент во „реалниот живот“, се „открило“ дека Пасквелија, всушност, е роднокрајниот предел на Чинго, односно Велгошти и околните села, додека Кукулино се лоцира на Скопска Црна Гора. Анза на Методи Манев се препознава во неговото родно Амзабегово. Но, колку и да е тоа така, ваквите „факти“ се ирелевантни во проучувањето на структурата на книжевното дело.

жители, така и Анза е центар на светот за оние кои опстојуваат на тој простор.

Воопшто не е случајно што гротескната сцена со Дон Кихот и Санчо Панса се случува токму во Анза. Во имажинарниот свет на Анза се остварува гротескно-фантастичната средба на Манев (како лик во романот) со Дон Кихот. И тоа повторно пред истата продавничка каде се случуваат и сите други значајни настани. Велиме дека воопшто не е случајно, зашто дејствата од еден фантастичен настан се навистина компатибилни со имажинарниот митски простор наречен Анза. Неопходната реална подлога за функционирањето на фантастиката Манев ја обезбедил со фактот што неговата нарација има автобиографски карактер. Тоа секако значи дека композицијата на наративниот исказ во кој доминира средбата на Манев (како лик) со Дон Кихот и Санчо Панса е мајсторски решена. Секој раскажувачки елемент (сегмент) е поставен во функција и на свое место. Имагинарниот митски сетинг Анза ја има функцијата на типична сценска подлога која обезбедува максимум простор за предикативноста на амзабеговските наративни програми во романот.

9. Резиме - заклучни согледби

Најновиот роман со наслов „Корени на животот, корени на смртта“ на писателот Методи Манев е изграден со сложена и динамична композициска структура. Во него, единиците на наративниот дискурс се организирани по принципот на кружно и паралелно раскажување на одделните наративни програми кои ја сочинуваат неговата целокупна композициска структура. Описите (стазисните наративни искази) се минимизирани за сметка на дејствата, односно предикатите (процесуалните наративни искази). Мошне успешно е обезбеден максимум реален (или реалистичен) простор за функционирање на фантастичните, гротескните и алегориските елементи. За ликовите се нудат мошне сиромашни етикети (семи, атрибути). Така,

на пример, отсуствува портретот за кого најчесто се вели дека е најскапата наративна етикета. Портретот дава ликови за кои може да се рече дека се со најголема резолуција, ликови кои се внимателно „насликани“ во едно литературно дело. Ваквите елементи во новиот роман на Манев едноставно ги нема, односно отсуствува портретирањето на ликовите. Но, за сметка на тоа нагласена е нивната предикативност, односно нивната дејствителност. Актанцијалните функции, значи, доминираат над карактеристиките (физичките особености, својствата) на ликовите. Во рамките на ваквата динамична дискурсна романеска структура се вклопува и променливиот сетинг којшто уште повеќе ја интензивира наративната динамика. Реалистичните елементи и митските слики не само што не создаваат контрадикторности во раскажувачкиот дискурс на романот, туку се вклопени во системи кои даваат подеднаков семантички резултат. Со три збора кажано - мошне солиден роман.

- 1 *Корени на животот, корени на смртта, роман* ..... 5 стр.
2. *Д-р Науме Радически, Авторот и јунакот пред лавиринтите на романот* ..... 256 стр.
3. *Ранко Младеноски, Сложена и динамична композициска структура* ..... 260 стр.
4. *М-р Виолета Мартиновска, Значајно романекно остварување* ..... 278 стр.
5. *Методи Манев (био-библиографија)* ..... 288 стр.

ТВ драми:

1. *Боготропство на манастир* (1991), Филмско студио "Битолска", 1991, МТВ, 1992.
2. *Адолф Хитлер*, МТВ, 2000.

ТВ документи:

1. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.

2. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
3. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
4. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
5. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
6. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
7. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
8. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
9. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.
10. *Свети Никола* (1998), Филмско студио "Битолска", 1998.

Друштво за наука, уметност и културна иницијатива
Свети Николе

Методи МАНЕВ

Корени на животот, корени на смртта

Печати
Цвај Дизајн- Свети Николе

Компјутерска обработка
Стојанче МАНЕВ

Тираж
500 примероци

Свети Николе, 2004

Методи Манев е роден на 25.01.1953 г. во с. Амзабегово, Светиниколско.

Живее и работи во Свети Николе.

Објавил:

- Ерџелија, монографија, 1981
- Антидневник, роман (две изданија), 1982-83
- Сираче/ Siroče, роман, 1985
- Да се убие подбивната птица, роман, 1989
- Судбината на поетот, поезија, 1995
- Последното цвеќе на есента, збирка раскази, 1997
- Берачи на свезди, поезија, 1999 (награда Нарциса)
- Кукулино - центар на светот, монографија, 1999
- Сината патека на љубовта, роман, 2000
- Матуранти, комедија, 2000
- Книжевни студии и критики, 2001
- Кој тропа на мојата врата, драма, 2001
- Детството на дланка, поезија, 2002
- Бела смрт - White death, драма, 2002, 2004
- Корени на животот, корени на смртта, роман, електронско издание, 2003
- 30 години ФА Јанко Глигоров, монографија, 2003
- Поезијата на Ацо Шопов, монографија, 2003
- Адолесценти, драма, 2004

Играни се уште десетина негови драмски текстови.

Преведуван е на повеќе европски јазици.

Преведувал автори од сите словенски јазици.

Застапуван е во повеќе антологии.

Уредник е во списанието Современост.

Се бави и со филмска дејност.

ISBN 9989-923-07-8